NUMMER 3.2026 ● Nämndeman i fokus ● Nytt och noterat ● Föreningsnytt ● Domstolsverket informerar ● En tidning från Nämndemännens Riksförbund

Nämndemannen

ATT FÖREBYGGA BROTT

PORTRÄTT: BADER ALKASEM

NYA BROTTSRUBRICERINGAR

LEDARE

Vilket nämndemannasystem vill vi ha i framtiden?

EU-KOMMISSIONENS *Rule of Law Report 2026* aktualiserar åter frågan om det svenska nämndemannasystemet. Kommissionen konstaterar att Sverige inte har gjort några framsteg när det gäller rekommendationen att säkerställa nämndemännens oberoende i nomineringssystemet. Sverige uppmanas därför att vidta åtgärder på detta område.

Detta bör tas på allvar. Men diskussionen behöver vara större än frågan om vem som nominerar nämndemän.

> ”Det räcker inte att hitta någon som är villig att bli nämndeman.”

ATT VARA NÄMNDEMAN är inget vanligt förtroendeuppdrag. Nämndemän deltar i beslut som kan få avgörande konskvenser för människors liv. Därför måste höga krav ställas på lämplighet, omdöme och förståelse för uppdraget.

Det räcker inte att hitta någon som är villig att bli nämndeman. Rekryteringen måste säkerställa att den som nomineras förstår domstolens roll, respekterar rättsstatens principer och kan skilja personliga och politiska uppfattningar från den dömande uppgiften.

EU-kommissionen uppmärksammar också Nämndemännens Riksförbunds arbete med att utveckla rekryteringen. Bland annat nämns stöd för urvalsprocessen och tydligare information om nämndemannens roll och ansvar. Rapporten tar även upp arbetet med en stärkt utbildning inför nästa mandatperiod.

DESSA STEG ÄR VIKTIGA, men rekrytering och utbildning räcker inte. Det behövs också rimliga former för kontroll och uppföljning under mandatperioden. Lämplighet kan inte bedömas vid ett enda tillfälle och därefter tas för given under fyra år.

Samtidigt måste debatten föras med proportioner. EU-kommissionens rapport visar att förtroendet för svenska domstolars och domares oberoende är mycket högt. Den stora majoriteten av nämndmännen utför också sitt uppdrag på största allvar och utför det med ansvar och respekt. Att utveckla systemet handlar därför inte om att misstänkliggöra en hel nämndemannakår. Tvärtom.

EU-kommissionens rapport ger ändå Sverige anledning att ta ett samlat grepp. Vi behöver diskutera hur nämndemän ska rekryteras, vilka lämplighetskrav som ska ställas, hur oberoendet ska säkerställas, vilken utbildning som behövs och hur uppdraget ska följas upp. Målet måste vara ett nämndemannasystem som förenar folklig förankring med oberoende, lämplighet och rättssäkerhet.

FRÅGAN ÄR DÄRFÖR större än vem som nominerar nämndemän – frågan är vilket nämndemannasystem Sverige vill ha i framtiden.

Linda Ingvarsson
FÖRBUNDSORDFÖRANDE
NÄMNDEMÄNNENS RIKSFÖRBUND

NÄMNDEMAN I FOKUS

Carl-Johan Insulander, 50

Nämndeman i Eskilstuna tingsrätt

BOR: Villa i Strängnäs. **FAMILJ:** Gift med Maria, två söner 26 och 10 år. Betty, engelsk bulldogg, 5 år. **GÖR:** Egen företagare inom affärs- och organisationsutveckling. **FRITID:** Föreningsengagerad, familjen och flipperspel.

MÖT VARJE RÄTTEGÅNG MED BLANKT PAPPER OCH ÖPPET SINNE

Varför är du nämndeman?
Jag har ett stort grundintresse kring frågor om rättsväsendet. Att få förtroendet att vara en del av rättsprocessen är väldigt givande, samtidigt som man bidrar till en viktig insats i samhället.

Du blev nämndeman 2023. Hur har de här åren påverkat dig som människa?
Det stora är att jag har fått förståelse för hur rättsprocessen fungerar, det är trots allt andra människors liv det handlar om, så det är viktigt att det går rätt till. Jag är väldigt ödmjuk inför förtroendet och uppdraget som nämndeman.

Vilka egenskaper har en bra nämndeman?
Att man är öppen i sinnet, lyhörd och kan se den stora bilden från olika håll, det finns inte utrymme för att ha förutfattade meningar. En bra nämndeman möter varje rättegång med ett blankt papper och ett öppet sinne.

Du är nyvald i förbundsstyrelsen för Nämndemännens Riksförbund, vad fick dig att tacka ja?
Jag är en engagerad person och när jag fick frågan tänkte jag att det kunde vara spännande och att jag förhoppningsvis kan bidra med något.

Vilka frågor vill du driva i förbundet?
Utbildningsfrågan för oss nämndemän är viktig. Vi behöver ha den kunskap som krävs för uppdraget och för att förstå vad det innebär. Medlemsfrågan är också en viktig bit. Med fler medlemmar ökar våra möjligheter att kunna påverka och driva våra frågor i olika sammanhang.

Innehåll

NR 3.2026

4 Förebygga brott
8 Nytt och noterat
10 Porträtt: Baders långa resa
13 Domstolsverket informerar
14 Värmlands Nämndemannaförening
16 Psykiskt våld – och andra nya brott
19 Sista ordet

14 Värmlands Nämndemannaförening

16 Psykiskt våld – och andra nya brott

OMSLAG: THOMAS ÖSTLUND

Nämndemannen **Ges ut av Nämndemännens Riksförbund. Presslagt oktober 2026. Årgång 49.**

REDAKTÖR: Thomas Östlund, thomas@thomasostlund.se, tel: 070 541 76 28 **ART DIRECTOR:** Ninni Oljemark **ANSVARIG UTGIVARE:** Linda Ingvarsson, e-post: linda.ingvarsson@nmrf.se **TRYCK:** Ljungbergs tryckeri ab.

Citera gärna, men ange källan. Redaktionen ansvarar ej för insänt, ej beställt material.

Övrig information om tidningen och Nämndemännens Riksförbund, se sidan 19. **ISSN 03448-4351**

MILJÖMÄRKT 3041 0116 TRYCKERI

FÖREBYGGA BROTT *ingen enkel sak*

Ordet ”förebyggande” snurrar runt i debatten om brottsligheten. De flesta håller säkert med: Ett brott som aldrig begås är en stor vinst för alla. Om det fanns *ett* sätt att förebygga brott skulle det vara enkelt. Men så ser inte verkligheten ut. Däremot finns det många bitar i det brottsförebyggande pusslet.

- Kunde något ha gjorts för att förhindra detta brott?
- Var det förutbestämt att den här personen skulle bli kriminell, eller kunde livet ha tagit en annan vändning?

Många nämndemän har säkert ställt sig dessa frågor i domstolen. Och de är inte ensamma om sådana funderingar. Både ekonomiskt och inte minst mänskligt är varje brott ett nederlag. En fängelseplats kostar i genomsnitt 3 800 kronor per dygn. Brottsofferjourerna kan vittna om det psykiska och fysiska lidande det innebär att utsättas för brott.

Att förebygga handlar om att göra något *nu*, som hindrar, eller i alla fall minskar sannolikheten, att något otäckt händer i *framtiden*. Det här betyder också att förebyggande arbete inte är enkelt. Var och en kan fundera över hur bra förebyggare vi själva är, till exempel när det gäller att leva hälsosamt i dag, så att vi minskar risken för att drabbas av sjukdomar i morgon.

INGA SAMBAND

En avgörande svårighet med nästan allt förebyggande arbete är att det sällan finns glasklara samband, i alla fall inte på individnivå. Det finns rökare som aldrig satt sin fot på ett gym och ändå överlever hundraårsdagen. Så kallade ”maskrosbarn” klarar sig utmärkt i livet, trots en uppväxt som borde ha lett rakt ner i fördärvet.

men två spår visar vägen

BILD: ISTOCK

På det här sättet kan förebyggande arbete få både filosofiska, moraliska och inte minst samhällsekonomiska dimensioner. Vilka risker är vi själva beredda att ta, hur mycket ska vi övervaka varandra och hur mycket pengar ska satsas på förebyggande arbete inom olika områden? Frågorna är fler än svaren.

Framtidens ovisshet och bristen på tydliga samband, behöver dock inte betyda att vi struntar i att förebygga problem, både för oss själva, för människor i vår närhet och i samhället i stort. Det gäller även brottsförebyggande arbete. Nämndemännen, och säkert de flesta andra, instämmer nog i att det är en god idé att försöka förhindra att domstolarna fylls med nya brottslingar och brottsoffer.

TVÅ HUVUDSPÅR

Vissa brottsförebyggande, eller preventiva, insatser har visat sig mer effektiva än andra.

Så klart kräver olika brott olika insatser. Det är skillnad på bankbedrägerier och sexualbrott, och det måste de brottsförebyggande insatserna ta hänsyn till.

Grovt sätt kan man dela in de brottspreventiva insatserna i två huvudspår. *Social prevention* tar sikte på människor och grupper. *Situationell prevention* handlar om →

Fyra förebyggande steg som inte alltid följs

Ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete kan sammanfattas i fyra steg.:

- Kartlägg – vad är problemet och var uppstår det?
- Analys – varför uppstår problemet?
- Åtgärd – hur kan orsakerna till problemet undanröjas?
- Uppföljning – hur gick det?

Inte särskilt originellt, kan tyckas, men inte alltid genomfört till fullo, menar i alla fall Brottsförebyggande rådet.

BILD: ISTOCK

En polismetod som har stöd i forskningen kallas Hot spots policing. Modellen handlar om att polisen koncentrerar sina resurser till geografiska områden där en stor del av brotten begås.

att förändra en plats eller situation som gör det svårare och mindre attraktivt att begå brott.

SOCIAL PREVENTION

Avgörande i det socialt preventiva spåret är vad som är mest effektivt för att hindra att någon hamnar på brottets bana.

Det är knappast enbart *en* sak som gör att ett barn blir kriminell. Brottsförebyggande rådet, Brå, har listat några faktorer som ofta samspelar. Det är bland annat neuropsykiatriska diagnoser, våld och kriminalitet i hemmet, umgänge med normbrytande kamrater samt skolfrånvaro.

Att tidigt identifiera vilka barn och familjer det handlar om, och snabbt göra något, är centralt i det förebyggande arbetet. Trots tydliga tecken hos unga kan vara lätt att tänka ”det kanske ordnar sig ändå”. Men det kan vara riskabelt, och kan kräva betydligt större insatser längre fram.

POSITIVA EFFEKTER

Många studier visar att tidiga insatser i familjen har tydliga effekter. Så kallade föräldrastödsprogram handlar inte om allmän information, utan om ett aktivt arbete med barnet och ofta hela familjen. Insatserna skiftar och olika modeller har utvecklats. I *Funktionell familjeterapi,* som rekommenderas av Socialstyrelsen, arbetar terapeuter med relationer, beteendemönster och konflikter. Det finns många mer eller mindre beprövade metoder på detta område. Den som vill fördjupa sig kan googla till exempel SNAP, CPP eller MST.

Att det finns metoder som enligt forskningen ger goda resultat är ingen garanti för att lyckas. Familjer är olika, och inte alltid positiva till att delta. På senare tid har dock lagen skärpts så att socialtjänsten kan kräva att vårdnadshavare deltar i insatser, som föräldrastödprogram eller möten. Om föräldrarna vägrar kan de drabbas ekonomiskt.

SKOLAN SPELAR ROLL

Skolan och familjen är de mest centrala delarna av ett barns liv. Misslyckanden i skolan är ett varningstecken. Det behöver inte handla om dåliga skolresultat, däremot är svag social anknytning till skolan, frånvaro och normbrytande beteenden varningstecken.

I en trasslig familjesituation kan en bra fungerande skolmiljö också bli ett slags ”andningshål” för att styra utvecklingen i rätt riktning.

SITUATIONELL PREVENTION

Det andra spåret, situationell prevention, tar sikte på att förändra en plats eller en ”situation” så att det blir svårare att begå brott, eller lättare att bli upptäckt. Här har den tekniska utvecklingen, och polisens möjligheter, förändrats avsevärt på senare tid. Avlyssning, kameraövervakning och avslöjanden av kriminellas krypterade kommunikationsnätverk har både förhindrat och avslöjat många brott – till priset av inskränkningar av den personliga integriteten, vilket också en del kritiker påpekat.

KONCENTRERADE POLISRESURSER

En polismetod som har stöd i forskningen kallas *Hot spots policing*. Modellen har en lång tradition, främst i USA, och handlar om att polisen koncentrerar sina resurser till geografiska områden där en stor del av brotten begås. Enbart fler poliser räcker sällan, utan det krävs kunskap om vilka orsaker och mekanismer som finns bakom brottsligheten, för att rätt åtgärder ska kunna sättas in.

Det är också i detta perspektiv man kan se *lagen om preventivt vistelseförbud* från 2024. Den innebär att personer, även om de inte begått eller är misstänkta för brott, kan förbjudas att vistas på inom ett särskilt geografiskt område.

Några andra inslag i situationellt förebyggande arbete är bättre utomhusbelysning, bra låssystem, grannsamverkan mot brott och förändrad utformning av offentliga platser.

–

Vilka förebyggande insatser fungerar då bäst? Frågan har inget givet svar. Men tre saker kan i alla fall sägas, utifrån forskning och erfarenhet:

- Insatserna bör riktas mot de *personer* och *situationer* där *problemen faktiskt finns.*
- *Kunskap* är en nyckelfaktor. Det handlar om att *kartlägga, förstå* och *analysera* för att kunna sätta in rätt åtgärder.
- *Samverkan* mellan olika professioner kan ge en kombination av åtgärder anpassade till varje enskilt fall.

Sedan kan man tillägga att ett samhälle där vuxna förmår ta sitt föräldraansvar, där skolan fungerar bra och där alla barn har möjlighet utveckla sunda fritidsintressen, inte enbart minskar brottsligheten utan även underlättar den ibland krokiga vägen från barn till vuxen. Och glöm inte att de allra flesta som växer upp, faktiskt klarar denna krokiga väg, utan att hamna i domstolen.✱

TEXT: **Thomas Östlund**

Läs mer om brottsförebyggande

- ***Kunskapsguiden.se*** är en webbplats från Socialstyrelsen med mycket fakta. Här finns ett särskilt område om ”Barn och unga som begår brott”, med rubriker som *Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende* och *Socialtjänstens ansvar i rättsprocessen.*
- ***Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete*** är en praktisk vägledning med fem steg för hur ett lokalt brottsförebyggande arbete kan utformas. Finns att läsa och ladda ner på Brottsförebyggande rådet, www.bra.se.
- ***Innan det är för sent*** är en antologi från 2025 om brottsförebyggande arbete för barn och unga. Ett tiotal forskare medverkar med artiklar som *Brott som moraliskt handlande, Utbildning som ett verktyg för att förebygga brott bland unga* och *Rimliga förväntningar på idrottens brottsförebyggande kraft.* Finns att läsa och ladda ner på www.eso.expertgrupp.se under fliken ”rapporter”.

Rådbråkning

RÄTTSHISTORIEN ÄR FYLLD av grymma straff. Frågan är om inte rådbråkning tar priset. Ordet kommer från tyskans *rad*, ”hjul” och *brechen*, ”bräcka, bryta”.

Rådbråkning var ett dödsstraff, med det grymma tillägget att den dömde skulle utsättas för extremt lidande innan döden. Straffet bestod i att benen i kroppen krossades med klubbor eller under ett tungt hjul. Det innebar ett utdraget lidande innan personen avled.

Rådbråkning förekom redan under antiken. Den siste européen som avrättades genom att rådbråkas tros vara den 25-årige Johann Nepomuk Heida. Han avrättades 1841 i staden Neisse i Preussen för mordet på sin svärfar.

Tyskt träsnitt som skildrar rådbråkning, steg för steg.

NY RAPPORT:

ORO FÖR BROTT BLAND POLITIKER

VISSA POLITIKER PÅVERKAS mer än andra av utsatthet och oro för brott. Det gäller främst kvinnor, yngre med utländsk bakgrund, förtroendevalda i Miljöpartiet och Sverigedemokraterna. Det visar en analys från Brottsförebyggande rådet, Brå, baserad på ***Politikernas trygghetsundersökning*** (PTU) 2025.

Kvinnor med utländsk bakgrund uppger i mer än dubbelt så stor utsträckning som kvinnor med svensk bakgrund att de, som en konsekvens av utsatthet eller oro, har lämnat ett specifikt politiskt uppdrag (5,6 procent, respektive 2,7 procent). Bland män är andelen 3,9 procent, respektive 2,3 procent.

I Miljöpartiet uppger 8,3 procent av både kvinnliga och manliga förtroendevalda att utsatthet eller oro för brott har lett till faktiska konsekvenser för det politiska uppdraget. Bland förtroendevalda för Sverigedemokraterna är andelen 8,6 procent bland kvinnor och 6,8 procent bland män. I de andra partierna ligger andelen mellan 2 och 7 procent.

Inom samtliga grupper är självcensur den vanligaste konsekvensen av utsatthet eller oro för brott.

– Om förtroendevalda väljer att begränsa sitt engagemang i offentliga forum kan det minska dialogen mellan väljare och politiker, och leda till att färre perspektiv kommer till uttryck i det offentliga samtalet, säger utredaren Hilma Gustafsson.

Rapporten finns att läsa och ladda ner på www.bra.se

MYNDIGHETER FÅR GÖRA UTMÄTNING PÅ DISTANS

FRÅN 1 JULI får Ekobrottsmyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen biträda Kronofogdemyndigheten med utmätning på distans. Tidigare har polisen haft denna möjlighet.

De nya reglerna innebär att de tre myndigheterna kan kontakta Kronofogden när de påträffar egendom som tillhör en person med skulder. Kronofogden kan fatta ett muntligt beslut om utmätning av egendomen, som då kan omhändertas.

BILD: ISTOCK

– Det är med stor tillfredsställelse som vi nu kan bidra till att även dessa skulder drivs in av Kronofogden, säger Annette Olsson, vikarierande generaldirektör på Ekobrottsmyndigheten.

BILD: ISTOCK

Nu anpassas fängelser för barn

RIKSDAGEN BESLUTADE i maj att fängelse ersätter sluten ungdomsvård för barn och unga mellan 15 och 17 år som begår allvarliga brott. Lagändringarna började gälla den 1 juli.

Nu är verksamheten igång på särskilda barn- och ungdomsavdelningar vid tre fängelser – Kumla, Rosersberg och Sagsjön. I arbetet med barn- och ungdomsavdelningar fokuserar Kriminalvården bland annat på:

- Lokaler anpassade för barn och unga.
- Grund- och gymnasieskola på fängelserna.
- Hälso- och sjukvård, tandvård och behandlingsprogram för minderåriga.
- Fritidssysselsättning utifrån ungas behov och intressen.

Riksdagen har också beslutat att straffbarhetsåldern sänks till 14 år. Det började gälla den 10 september.

SE SEMINARIET ”VAD GÖR BARN I FÄNGELSE?”
Under politikerveckan i Almedalen 2026 genomförde Kriminalvården seminariet ***Vad gör barn i fängelse?*** Finns att se på www.kriminalvarden.se.

Boktips

MEDUSA
Lars Kepler
För alla som gillar Lars Kepler utkom nyligen ***Medusa***, den elfte boken i serien om Joona Linna och Saga Bauer. Det börjar med att en läkare brinner till döds på den rättspsykiatriska anstalten Helix. Och fler dödsfall inträffar. Bakom pseudonymen Lars Kepler står författarparet Alexandra Coelho Ahndoril och Alexander Ahndoril.

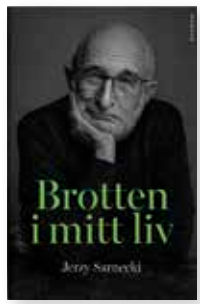

BROTTEN I MITT LIV
Jerzy Sarnecki
Professor Jerzy Sarnecki, född 1947, är en av Sveriges mest kända och kontroversiella kriminologer. I ***Brotten i mitt liv*** sammanfattar han femtio års studier av brott och mänskligt beteende. Boken skildrar också hans uppväxt som jude i det sönderbombade Warszawa och flykten till Sverige.

DET BLIR KRIG NU
Amanda Hällsten
Ännu en bok om gängkriminaliteten. När journalisten Amanda Hällsten börjar på Aftonbladet kastas hon direkt in i de pågående gängkonflikterna. Amanda Hällsten skildrar möten med både förövare och offer. ”En mycket läsvärd bok om gängkriminalitet och en kriminalreporters vardag.” skriver Daniel Gustavsson på BTJ.

”En lag borde vara kort och tydlig, för att den då lättare kan följas av de okunniga.”

SENECA (4 F.KR–65). ROMERSK FÖRFATTARE, FILOSOF OCH POLITIKER.

Advokatsommar

Återvänd till sommaren och lyssna på advokat Johan Eriksons sommarprat i P1. Johan Eriksson är ordförande för Sveriges Advokatsamfund och porträtterades i Nämndemannen nr 3. 2024.
Alla Sommar i P1 finns på www.sverigesradio.se

”Jag var rädd, men det fanns inte plats för så mycket känslor. Allt handlade om att ta sig vidare.”

Baders långa resa

Som ung hemma i Damaskus drömde **BADER ALKASEM** om att bli jurist. Ingen bra idé, tyckte hans far.

”Syrien är inget demokratiskt rättssamhälle, och pappa visste att jag vill ha frihet och rättvisa.”

För drygt tio år sedan kom Bader som flykting till Sverige. Nu är han ordförande för Gävle Pride och nämndeman vid Gävle tingsrätt. Både frihet och rättvisa.

PORTRÄTT

Bader Alkasem, 34

FAMILJ: Singel. Mamma, pappa och storasyster i Syrien.
GÖR: Lönekonsult på Svenska kraftnät.
LÄSER: Just nu *En magisk man* av Maria Maunsbach.
LYSSNAR PÅ: Mycket poddar, mest på Sveriges Radio, till exempel *Plånboken*. Musik när jag gymmar.
FRITID: Träning och föreningsengagemang.
EGENSKAPER JAG VÄRDESÄTTER HOS ANDRA: Alla som bidrar med sina krafter till samhället.

Vi träffas en solig sensommardag på Gävles kulturhus Agnes. Bader Alkasem har några hektiska veckor bakom sig. Som ordförande i föreningen Gävle Pride är det många trådar att hålla ihop inför det årliga Pridefirandet.

– Jag kom med i föreningens styrelse 2021 och då visste jag knappt vad en styrelse var för något, säger han med ett ursäktande leende.

För några veckor sedan gick han först av alla i paraden tillsammans med Hemvärnets musikkår, följd av tusentals flaggviftande Pridefirare.

– Det kanske låter lite drygt, men jag kände mig både stolt och betydelsefull när jag gick där, helt öppen inför alla människor. Det var lite svårt att hålla tillbaka tårarna.

HEMLIGA FESTER

Kontrasten kan knappast vara större till Baders uppväxt i det krigsdrabbade Syrien. Där fick han smyga med sin sexualitet.

– Jag tror att jag redan i mellanstadiet visste att jag gillade killar, men jag var ensam. Det här var före alla smartphones, säger han.

Så småningom lärde han känna andra i samma situation, de kunde ordna hemliga fester, alltid förknippat med rädsla för att bli avslöjad.

– Det finns ett uttryck i Syrien om att ”väggarna har öron”. Samtidigt har jag en känsla av att vi som är gay fick hålla på, så länge allt skedde i det tysta och vi inte organiserade oss.

FLYKTEN

Bader berättar med saklig stämma om den långa flykten från hemlandet.

– En bekant hade pratat om Sverige, men allt jag ville var att komma till en trygg och säker plats. Det är nog svårt att förstå hur det är att leva i ett rättslöst samhälle, för någon som aldrig gjort det. Det kan räcka med en militär på dåligt humör, så kan du bli skjuten.

Färden från Syrien gick via Turkiet och vidare med en flyktingbåt till Italien.

– Vi var över tusen personer på båten, sju dygn under däck. Jag var rädd, men det fanns inte plats för så mycket känslor. Allt handlade om att ta sig vidare.

Hela resan till Sverige var ackompanjerad av flyktingsmugglare som ville ha betalt.

– Ingenting är gratis, det har jag lärt mig.

Föräldrarna och storasyster stannade kvar i Damaskus. De förstod Baders beslut att fly, och var så klart oroliga.

– Men under ett krig blir känslorna liksom avtrubbade, det viktiga är att överleva.

Dagarna efter jul 2014 kom han till Sverige och sökte asyl.

FRAMÅTBLICK

När Bader berättar om sina första år i Sverige låter det som ett lyckat integrationsprojekt, fyllt

av handlingskraft och framåtblick. Redan på asylboendet i Kilafors i Hälsingland började han praktisera som vaktmästare på ett gym.

– Min plan har hela tiden varit att få uppehållstillstånd, lära mig språket och börja jobba.

Och så blev det, med arbete på förskola, i vården på några orter runt Stockholm. Svenskastudier och därefter yrkeshögskoleutbildning till lönespecialist.

– Innan examen 2021 fick jag jobb på Statens servicecenter i Gävle och flyttade hit. Jag vill klara mig själv, leva ett hederligt liv och ge tillbaka lite av allt jag fått av Sverige.

Nu jobbar han som lönekonsult på Svenska kraftnät och pendlar mellan Stockholm och Gävle.

Det var i Gävle Bader träffade nya vänner, engagerade sig politiskt och i föreningslivet.

För Bader Alkasem är Sverige ordning, reda och respekt.

NÄMNDEMAN SOM STICKER UT

År 2019 blev Bader svensk medborgare.

– Jag är stolt över att vara svensk. För fyra år sedan fick jag för första gången i mitt liv rösta i ett demokratiskt val.

Han har alltid varit intresserad av samhällsfrågor och återkommer flera gånger till glädjen att leva i ett demokratiskt land.

När Bader för några år sedan fick frågan att nomineras som nämndeman var det med viss tvekan han svarade ja.

– Jag visste ingenting om hur svenska domstolar fungerar så det var mycket att lära sig.

Att vara 34 år med flyktingbakgrund gör att Bader sticker ut bland nämndemännen i Gävle.

– Jo, de flesta är ju lite äldre. Jag vet inte vad andra tänker, men ingen har sagt eller gjort något som fått mig att känna mig ovälkommen. Kanske kan jag med min bakgrund bidra med lite andra perspektiv och erfarenheter, säger han.

Kontrasten mellan det svenska och syriska rättsväsendet är stor.

– Jag skulle få huvudvärk varje dag om jag vore jurist i Syrien. Där är det kontakter och kontanter som gäller. Att bli mutad för att någon ska vinna ett mål skulle jag aldrig kunna gå med på.

FYRKANTIGT

Bader har varit tillbaka till Syrien och träffat sina föräldrar, men någon längtan till landet där han föddes finns inte.

– Mina svenska vänner har kvar sina barndomskamrater. Många av mina har blivit dödade i kriget eller flytt till andra länder. Huset där jag växte upp och min skola är förstörda. Det mesta är borta, så det finns inte så mycket att längta till, säger han.

Förutom föräldrarna.

Vad har då Bader att säga om sitt nya hemland?

– För mig är Sverige ordning och reda. Ett land där människor har respekt för sig själva och för varandra. Och så kan man lägga till fika.

Ingenting negativt?

– Sverige är kanske lite fyrkantigt, men det är ju jag också. ✱

TEXT: **Thomas Östlund**

Kommunikation inför nämndemannavalet 2027

Domstolsverket ska på uppdrag av regeringen genomföra kommunikationsinsatser inför nämndemannavalet. Viss kommunikation påbörjas redan nu.

Enligt uppdrag i regleringsbrev ska Domstolsverket inför kommande nämndemannaval genomföra kommunikationsinsatser riktade till nominerande och väljande organ samt presumtiva nämndemän bland allmänheten. Syftet är att informera om förutsättningarna för nämndemannauppdraget och vikten av en allsidigt sammansatt nämndemannakår.

UTVECKLAD WEBBPLATS

Webbplatsen domstol.se/nämndeman är navet i kommunikationen. Informationen har utvecklats för att förtydliga nämndemännens roll och uppdrag i ett större samhällsperspektiv och deras roll i domstolen. Där beskrivs även vilka egenskaper som är värdefulla för att fungera bra som nämndeman, vid sidan av lagstadgade krav på behörighet och lämplighet.

TIDSMÄSSIG SAMORDNING 2027

Inför de två senaste valen har Domstolsverket bett aktörer som medverkat i processen kring nämndemannaval att samordna sig tidsmässigt under valåret.

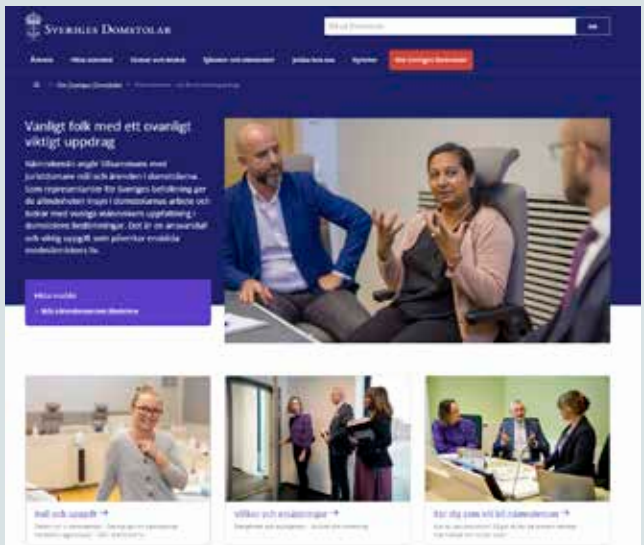

BILD: DOMSTOLSVERKET

Samordningen syftade också till att möjliggöra att Domstolsverkets kampanj till allmänheten genomfördes ungefär när partierna jobbade med nomineringar.

Utvärderingen visade att det fungerade relativt väl. Samordningen uppskattades av domstolarna. Därför kommer Domstolsverket försöka få till en samordning även under 2027.

KOMMUNIKATIONSINSATSER

Under året kommer följande kommunikationsinsatser att genomföras:

- **Information till nominerande och väljande organ**
  Domstolsverket skickar information om nämndemannavalet till nominerande och väljande organ i kommuner och regioner i september 2026 och januari 2027.
- **Frivilligt stödmaterial till domstol**
  Domstolsverket tar också fram ett frivilligt stödmaterial att använda i kontakt med kommun och region inför det att domstol begär nämndemän i början av 2027.
- **Kampanj till allmänheten i sociala kanaler**
  Från och med mars 2027 och några veckor framåt genomförs en kampanj i sociala kanaler riktad till presumtiva nämndemän, för att väcka intresse för uppdraget.

NYTT UTBILDNINGSMATERIAL PÅ GÅNG

Inför den nya mandatperioden tar Domstolsakademin fram ett delvis nytt material för domstol att använda vid utbildning av nämndemän: en handbok för nämndemän samt justerade befintliga powerpointpresentationer. Det nya materialet blir klart våren 2027. ✱

Jens Mattsson
Domstolsverket

Delar av styrelsen i Värmlands Nämndemannaförening. Från vänster: Nicola Obrovac, Sasja Soop Nyström, Nettan Nordlund och Marie Ullenius.

VÄRMLANDS NÄMNDEMANNAFÖRENING

”Så klart du ska vara med!”

Att vara med i en nämndemannaförening är alltid frivilligt. I Värmland är de flesta nämndemän medlemmar.

– Vi har en bra stämning i föreningen och aktiviteter som många uppskattar, säger **MARIE ULLENIUS**, ordförande.

Medlemmarna i Värmlands Nämndemannaförening är verksamma vid Värmlands tingsrätt och Förvaltningsrätten i Karlstad. Föreningen har 87 medlemmar, vilket innebär cirka 85 procent av alla nämndemän.

– Det är vi så klart nöjda med, säger Marie Ullenius.

Hon berättar att det har utvecklats lite av en kultur som innebär att ”är du nämndeman här ska du så klart vara med i föreningen”.

– Ser jag någon ny i nämndemannarummet, hälsar jag och frågar om han eller hon vill vara med i föreningen.

Blir det sedan ett ja, så åker QR-koden för medlemskap fram, och så är saken klar.

– Många går med på direkten. Jag tror på det personliga mötet och att det ska vara enkelt att bli medlem.

Nämndemännen har olika skäl till sitt medlemskap, menar Marie.

– Många deltar på våra aktiviteter, för vissa är skälet att de blir företrädda gentemot beslutsfattare och Domstolsverket. Vi är ju en intresseförening för oss nämndemän.

AKTIVITETER FÖR ÖKAD KOMPETENS

Ungefär en gång i månaden bjuder föreningen in till olika aktiviteter. Nu i höst blir det en utbildning om jäv, därefter besök från frivården. I december blir det Adventskaffe med överraskning. En gång om året gör föreningen en resa. De har bland annat besökt Högsta domstolen och säkerhetssalen vid Stockholms tingsrätt.

– Kompetensutveckling efterfrågas alltid av nämndemännen, och där kan vi som förening bidra med mycket.

Varje år i oktober kommer lagmannen på besök till föreningen. Samarbetet med domstolarna och juristdomarna fungerar bra och Marie tror att de uppskattar nämndemännens aktiva medverkan under överläggningarna.

– Vi ställer frågor och diskuterar om gränsdragningar, prejudikat och tidigare rättsfall. Rättsskipning är svårt, och det är sällan svart eller vitt.

MEDLEMSBREV

Enligt Marie är det viktigt att medlemmarna regelbundet får höra något från föreningen. Cirka sju gånger per år går ett medlemsbrev ut till alla medlemmar, med information om vad som är på gång och de aktiviteter som väntar.

– Jag vet att det är mycket uppskattat, säger Marie.

En nyckel till en framgångsrik förening är att styrelsen fungerar.

– Vi är en arbetande styrelse där alla är på hugget. Jag tror mycket på delegering men som ordförande har jag så klart det yttersta ansvaret.

ENGAGERAD SEDAN SEXTIOTALET

Trots sina 77 år är Marie en engagerad kvinna, och så har det varit genom livet.

– Mitt första engagemang var för barnen i Biafra 1968, och så har det fortsatt.

Hon är socionom och har bland annat arbetat som sjukhuskurator.

– Då lärde jag mig att våga fråga, och även att lyssna på svaren. Intresset för människor har jag burit med mig genom livet, och det tror jag är en fördel, både i föreningen och som nämndeman.

Marie är förvissad om att de allra flesta nämndemän tar uppdraget på stort allvar.

– Jag tror ända in i själen att tillit och tilltro till rättsväsendet är ett demokratiskt fundament. ✱

TEXT: **Thomas Östlund**

BILD: ISTOCK

GÖR FÖRENINGENS HEMSIDA AKTUELL OCH INTRESSANT

Det finns ungefär 200 000 föreningar i Sverige, och många har en egen hemsida. Att hålla hemsidan aktuell och intressant är lite av en ”hygienfaktor” för föreningen, och det sker inte av sig själv.

Det finns andra sätt att nå medlemmarna än via hemsidan, men för nyfikna utomstående – och även potentiella medlemmar – kan hemsidan vara det första mötet med föreningen. Låt det bli ett givande möte! Här är några tips för föreningens hemsida:

- Se till att det finns uppdaterade namn på kontaktpersoner och/eller styrelsen.
- Gör det enkelt att kontakta föreningen. Har ni en allmän mejladress (en info@-adress), se till att någon har ansvar för att löpande kolla inkorgen och svara på mejlen.
- Fundera över vad ni vill publicera för grundmaterial om föreningen. Det kan till exempel vara stadgar och årsmötesprotokoll.
- Ta bort inbjudningar till aktiviteter som redan inträffat – och se till att kommande syns.
- Bilder fångar intresset. Varför inte en bild på styrelsen eller från någon aktivitet?
- När det gäller att göra hemsidan intressant är det egentligen bara fantasin och resurserna som sätter gränsen. Här är några förslag:
  - Text som välkomnar nya medlemmar.
  - Föreningens historia.
  - Löpande kommentarer, till exempel i form av ”ordföranden har ordet”.
  - Referat från genomförda aktiviteter.

Hitta en ambitionsnivå som passar er, och utse någon ansvarig för hemsidan. Att hålla hemsidan uppdaterad och intressant kräver lite tid, men gör att föreningen får ett bra skyltfönster mot omvärlden. ✱

Nya brott

Vad som betraktas som brottsligt i ett samhälle skiftar mellan olika tider och länder. Hädelse, lösdriveri och homosexualitet är brott som har försvunnit i den svenska lagen. Andra har kommit till. Här är några nya brottsrubriceringar under 2020-talet.

BARNÄKTENSKAPSBROTT (2020)
Den som tvingar, förmår eller lurar ett barn under 18 år att gifta sig kan dömas till fängelse i högst fyra år. Brottet gäller även om barnet givit sitt medgivande. Sverige tillåter heller inte äktenskap som ingåtts utomlands där någon är under 18 år.

BROTT MOT UTRESEFÖRBUD (2020)
Regler om utreseförbud införs för att skydda barn och unga mot att föras utomlands om det misstänks att de ska könsstympas eller tvingas till äktenskap. Det blir samtidigt straffbart att genomföra överträdelser mot reseförbudet. Straffet är fängelse i högst två år.

INBROTTSSTÖLD (2021)
Brottsrubriceringen *inbrottsstöld* markerar hur allvarligt det är att bli utsatt för inbrott i sitt eget hem. Det innebär en grov kränkning, oavsett värdet på det som stjäls. Straffet är fängelse i minst ett och högst sex år.

BILD: ISTOCK/NINNI OLJEMARK

BARNFRIDSBROTT (2021)
Det är straffbart för närstående att utsätta ett barn för att se/höra våld eller sexualbrott, vilket enligt forskningen kan leda till både fysisk och psykisk ohälsa hos barnet. Barnet blir målsägande och har rätt till skadestånd. Straffet är fängelse i högst två år.

HEDERSFÖRTRYCK (2022)
Brottet innebär att begå upprepade kränkningar mot samma person, i syfte att bevara eller återupprätta familjens eller släktens heder. Övergreppen kan till exempel vara olaga hot, misshandel eller ofredande. Straffet för hedersförtryck är fängelse i lägst ett och högst sex år. Gärningspersonen behöver inte tillhöra offrets familj.

INVOLVERANDE AV UNDERÅRIG I BROTTSLIGHET (2023)
Att barn begår grova brott på uppdrag av äldre har blivit allt vanligare. Brottet innebär att betala, instruera eller lämna över saker till någon som är under 18 år för att få hen att delta i brott. Straffet är fängelse i högst fyra år. Justitiedepartementet har föreslagit skärpta straff för detta brott.

DELTAGANDE I TERRORORGANISATION (2023)
Deltagande i terrororganisation ingår som ett nytt brott i terroristlagen. Det är straffbart att delta i verksamhet i en terroristorganisation i syfte att främja, stärka eller understödja organisationen. Straffet är fängelse i högst fyra år.

ÖVERTRÄDELSE AV VISTELSEFÖRBUD (2024)
Lagen om preventiva vistelseförbud infördes 2024 och innebär att en person förbjuds att vistas på angivna områden under en viss tid. Det nya brottet gäller om en person överträder beslutet och ändå vistas på platsen. Straffet är böter eller fängelse högst ett år.

”Att barn begår grova brott på uppdrag av äldre har blivit allt vanligare.”

OSKULDSKONTROLL SAMT INTYGANDE AV SEXUELL OSKULD (2025)
Att göra oskuldskontroller och intyga sexuell oskuld kan innebära psykiskt och fysiskt lidande för den drabbade. Två nya brott har införts om detta. Att genomföra oskuldskontroll kan ge fängelse i högst ett år. Påföljden för intygande av sexuell oskuld är böter eller fängelse i högst sex månader.

PSYKISKT VÅLD (2026)
Brottet *psykiskt våld* infördes 1 juli i år. Det är straffbart att upprepade gånger utsätta en person för kränkningar (förödmjukelser, nedsättande uttalanden, hot, tvång, övervakning) i syfte att allvarligt skada personens självkänsla. Brottet kräver inte att förövaren och offret har en nära relation till varandra. Straffet är fängelse i högst fyra år.

EXPLOATERING AV UTLÄNDSK ARBETSKRAFT SAMT HANDEL MED ARBETSTILLSTÅND (2026)
Brottet *exploatering av utländsk arbetskraft* straffar arbetsgivare och aktörer som utnyttjar arbetstagare från länder utanför EU/EES-området och saknar tillstånd. Brottet ger böter eller fängelse, vid grovt brott högst fyra år. Brottet *handel med arbetstillstånd* straffar den som använder arbetstillstånd som handelsvara, säljer skenanställningar eller upprättar falska anställningsavtal. Om brottet är grovt kan det ge fängelse i högst fyra år. ✱

TEXT: **Thomas Östlund**

Oberoendereformen går vidare

DEN SÅ KALLADE oberoendereformen handlar om att stärka domstolarnas och domstolsväsendets oberoende. Eftersom reformen innefattar grundlagsändringar krävs att två riksdagar med ett val emellan fattar beslut om förändringen. Det första beslutet är fattat och nu väntas det andra beslutet av den nyvalda riksdagen, med planen att reformen ska kunna träda i kraft under 2027.

I juni presenterade regeringen en proposition av de delar av reformen som inte kräver grundlagsändringar. Propositionen vilar på förslag som diskuterats tidigare och innebär bland annat att:

- Det införs en ny lag om domstolar och domare.
- Domstolsverket byter namn till Domstolsstyrelsen och ges en mer självständig roll.
- Utnämningen av nya domare blir mer självständig i förhållande till regeringen.

Kolla in hemsidan

På www.nmrf.se finns mycket information. Nu kan du bland annat hitta:

- Nyhetsbrev med aktuell information från förbundet.
- Information och kontaktuppgifter till lokalföreningarna.
- Information om ersättning till nämndemän.
- Nämndemannasystemet i medierna.
- Tidigare nummer av tidningen Nämndemannen.

Gilla oss på Facebook!

Nämndemännens Riksförbund finns på Facebook. Nyheter publiceras löpande, vilket gör det smidigare för dig att ta del av viktiga händelser och datum. Gillar du ”Nämndemännens Riksförbund NRF” får du automatiskt våra nyhetsuppdateringar.

DET HÄR ÄR NÄMNDEMÄNNENS RIKSFÖRBUND:

- Är en ideell, opolitisk och religiöst obunden förening med cirka 3 500 medlemmar.
- Har en bred lokal verksamhet i ett 50-tal lokala nämndemannaföreningar.
- Bidrar till ökad kompetens och gemenskap bland nämndemännen.
- Bevakar och tillvaratar nämndemännens intressen genom kontakter med riksdag, regering, regioner, kommuner och statliga myndigheter.
- Arbetar för att förbättra nämndemännens villkor, vad gäller arvoden, utbildning etc.
- Är remissinstans i frågor som berör rättsväsendet.
- Bildar opinion för nämndemannasystemets givna plats i en modern demokrati.
- Har en försäkring för alla medlemmar vid föreningsaktiviteter.
- Ger ut tidningen Nämndemannen och driver webbplatsen www.nmrf.se.

KORTA FAKTA

OM NÄMNDEMANNASYSTEMET

- Det finns cirka 8 500 nämndemän i Sverige. De avlägger domared och dömer i allmän domstol (tingsrätter och hovrätter) samt i allmän förvaltningsdomstol (förvaltningsrätter och kammarrätter).
- En nämndemans röst väger tungt när målet ska avgöras.
- Nämndemän nomineras av de politiska partierna. Kommunfullmäktige och regionfullmäktige utser nämndemännen utifrån partiernas styrka i kommuner och regioner.
- Nämndemannauppdraget är opolitiskt, och nämndemännen representerar inte partier. De ska följa lagen när de dömer.
- Nämndemännen utses vart fjärde år, året efter att de allmänna valen.
- Det varierar hur ofta en nämndeman tjänstgör, 10–20 gånger per år är vanligt.
- Varje nämndeman ska genomgå obligatorisk utbildning.
- Nämndemännens arvode är 680kr/dag, för tjänstgöring mer än tre timmar. De har även rätt till ersättning för inkomstförlust.
- Nämndemannasystemet i Sverige har anor från 1200-talet. Ordet nämndeman är från medeltiden, då byäldste namngav de som skulle sitta vid tinget (Nämnda män = nämndemän). Lekmän (juridiskt oskolade) i domstolar finns i många länder, i skiftande former.

NÄMNDEMÄNNENS RIKSFÖRBUND

Postadress Box 2914
187 29 Täby
E-post kansli@nmrf.se
Webbplats www.nmrf.se
Facebook Nämndemännens Riksförbund NRF
Bankgiro Nämndemännens Riksförbund 5360-9855

Förbundsordförande
Linda Ingvarsson,
linda.ingvarsson@nmrf.se.
Förbundsstyrelsen presenteras på www.nmrf.se.
Valberedning Roine Hangvar (sammankallande)
roine.hangvar@nmrf.se

PRENUMERATION
Prenumeration: 120 kronor per år (fyra nummer). Lösnummer: 40 kronor. **För prenumeration**: kontakta NRF:s kansli (se ovan).

REDAKTÖREN

När hat och hot kommer på köpet

VALET ÄR ÖVER. Nu ska de cirka 40 000 förtroendevalda som vi medborgare valt ta sig an sina uppdrag, de allra flesta fritidspolitiker i Sveriges kommuner. Säkert är de förväntansfulla och lite spända över det som väntar, i alla fall de som inte har varit med förut.

NÅGRA KOMMER STUKADE och rädda att lämna sina uppdrag i förtid. Brottsförebyggande rådets rapport *Politikernas trygghetsundersökning* är skrämmande läsning. Brå skriver i sammanfattningen: ”Totalt uppgav 25,4 procent av de förtroendevalda att de under 2024 blev utsatta för någon typ av händelse inom de två kategorierna hot och trakasserier respektive våld, skadegörelse och stöld.”

VISST SKA VI KUNNA kritisera politiker. Det är vår fulla rätt och en del av en levande demokrati. De allra flesta med politiska uppdrag gillar säkert också meningsutbyten med vässade argument. Men en lika viktig del i demokratin är att resonera och kritisera på ett civiliserat sätt. De som hotar och trakasserar borde fundera över vad deras agerande får för konsekvenser. Förtroendevalda politiker är – liksom ni nämndemän – vitala för demokratin. Och vilka är beredda att åta sig ett förtroendeuppdrag om hot och hat kommer på köpet?

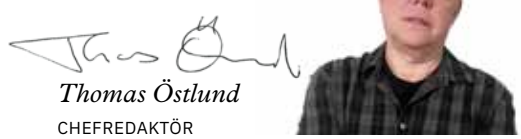

Thomas Östlund
CHEFREDAKTÖR

AVS: Nämndemännens Riksförbund
Box 2914, 187 29 Täby

B Posttidning
Ej retur

Kom med du också!

Ditt medlemskap i Nämndemännens Riksförbund är en röst för nämndemannasystemets givna plats i ett modernt samhälle. Som medlem bidrar du till arbetet med att förbättra villkoren för oss nämndemän.

Vill du delta i vår verksamhet finns många möjligheter, i någon av våra lokalföreningar över hela landet.

LOKALA NÄMNDEMANNAFÖRENINGAR

REGION 1
- Luleå Nämndemannaförening
- Skellefteå Nämndemannaförening
- Umeå Nämndemannaförening

REGION 2
- Ångermanlands Nämndemannaförening
- Jämtlands Läns Nämndemannaförening
- Sundsvalls Nämndemannaförening

REGION 3
- Dalarnas Nämndemannaförening
- Falu Domstolars Nämndemannaförening
- Gästrike Nämndemannaförening
- Hälsinglands Nämndemannaförening

REGION 4
- Enköping-Håbo Nämndemannaförening
- Upplands Nämndemannaförening
- Västmanlands Nämndemannaförening
- Värmlands Nämndemannaförening
- Örebro Läns Nämndemannaförening

REGION 5
- Nämndemannaföreningen vid Förvaltningsrätten i Stockholm
- Gotlands Nämndemannaförening
- Nämndemannaföreningen i Attunda tingsrätt
- Nämndemannaföreningen vid Kammarrätten i Stockholm
- Solna Nämndemannaförening
- Stockholms Nämndemannaförening (Stockholms tingsrätt)
- Nämndemannaföreningen vid Svea hovrätt i Stockholm
- Södertörns Nämndemannaförening

REGION 6
- Eskilstuna Strängnäs Nämndemannaförening
- Linköpings Nämndemannaförening
- Norrköpings Nämndemannaförening
- Nyköpings Nämndemannaförening

REGION 7
- Alingsås Nämndemannaförening
- Göteborgsregionens Nämndemannaförening
- Halmstads Nämndemannaförening
- Norra Dal Nämndemannaförening
- Skaraborgs Nämndemannaförening
- Uddevalla Nämndemannaförening
- Vänersborgs Nämndemannaförening

REGION 8
- Eksjö Nämndemannaförening
- Jönköpings Nämndemannaförening
- Kalmar-Ölands Nämndemannaförening
- Kronobergs Nämndemannaförening
- Nämndemannaföreningen Norra Kalmar län

REGION 9
- Blekinge Nämndemannaförening
- Helsingborgs Nämndemannaförening
- Nämndemannaföreningen vid Hovrätten över Skåne och Blekinge
- Hässleholms Nämndemannaförening
- Kristianstads Nämndemannaförening
- Lunds Nämndemannaförening
- Förvaltningsrätten i Malmö Nämndemannaförening
- Malmö Nämndemannaförening
- Ystads Nämndemannaförening

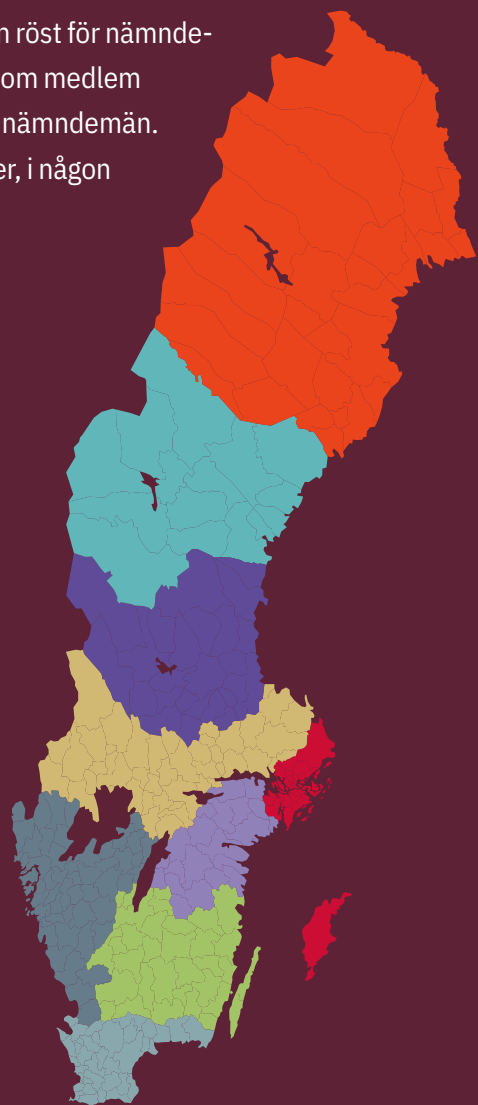

Välkommen till **Nämndemännens Riksförbund!**

HUR BLIR JAG MEDLEM? Enklast är att gå in på www.nmrf.se under fliken ”Medlem”. Där finns all information du behöver. Du kan också ta dig till medlemssidan via qrkoden.